

ОЛЕКСАНДР КЛИМОВ

НА БЕРЕГАХ ШЕСТИ РІЧОК

СПОГАДИ

Частина третя

На берегах Сули і Псла

Роменщина і Суми

Суми
2015

УДК 94 (477.52)
ББК 63.3 (4 Укр-4Сум)
К 28

Климов О.В.

К28 На берегах шести річок. Документально-публіцистичне видання. - Суми: видавництво «Ярославна», 2015. - 496 с., ілюстр.

Третя частина книги «На берегах шести річок» «Роменщина і Суми» «На берегах Сули і Псла» - автобіографічні спогади автора періоду, що пройшов на зламі останніх двох десятиліть ХХ століття і початку ХХІ століття. Автор, звертаючись до історичних джерел, розповідає про життя і зміни як на селі так і у місті, про спільну працю з багатьма, про успіхи і негаразди.

На окремих прикладах показана реальність минулого і сьогодення. Герої його книги - керівники і спеціалісти, працівники полів, заводів, фабрик, сфери освіти і охорони здоров'я, побуту, культури і будівельники - ті хто жив, працював і служив того часу на Роменщині. Автор висвітлює окремі сторінки історії та з сьогодення міста Суми.

Книга розрахована на широке коло читачів.

УДК 94 (477.52)
ББК 63.3 (4 Укр-4Сум)
ISBN 978-966-7538-94-5

ISBN 978-966-7538-94-5

© Климов О.В., 2015.
© Видавництво «Ярославна» 2015.

З ЛЮБОВІ ЗІТКАНІ СЛОВА...

Шановний читачу! Ти тримаєш у руках цю відверту і щиру сповідь людини, талановитої у всьому - Олександра Васильовича Климова - людини-лідера, вмілого господаря і керівника, публіциста, художника, фотожурналіста, поета, громадського діяча. З особливою любов'ю він розповідає про рідний край і своїх земляків, друзів, рідних, знайомих. Скільки тепла, захоплення, вдячності у тих рядках! Та і як інакше, адже кожна людина - то цілий світ, як мовить Олександр Васильович. Пізнати цей світ - особлива наука. Не кожному дається. Йому ж цей рідкісний талант подарувала доля, як і багатьох вдячних учнів у такій непростій справі - господарювати на землі, вирощувати хліб, будувати міста, дбати про їх розквіт.

Пригадую, як вперше потрапила до незвичайно-затишного міста Ромни, що на Сумщині. Було зимно, але як красиво і охайно всюди. Досі в пам'яті - той спогад. Які затишні і причепурені скверики, доглянутий парк, чисті вулички. Відразу було зрозуміло - керівник міста - господар і естет. І так склалося в житті, що невдовзі саме з рук Олександра Васильовича я отримала направлення на навчання до університету. Отже, саме зараз маю нагоду, так би мовити, публічно подякувати йому за це - через багато років. Думаю, що такі ж слова після прочитання цієї книги скажуть багато-багато його учнів, для яких Олександр Васильович був першим наставником, і для яких Ромни - теж особливе місто на Землі.

Ромни - місто, відвідавши яке бодай раз, пам'ятаєш і любиш впродовж усього життя. Особлива аура його затишних вулиць і особливі привітність і доброта людей, чаруюча таємничість впорядкованих бульварів і скверів, і в кожній бруківці та камені - подих історії...

Старожили називають своє місто Києвом в мініатюрі. По-перше, схожий вид при в'їзді: ріка і міст через неї, золотисті переливи куполів на соборах, оксамит дерев на схилах і суцвіття кущів та квіткових насаджень, що нагадують великий суцільний букет - усе це так схоже на перші риси околиць столиці України... Не знаю, чому, але зустріч з містом викликає радість і подив водночас: де і коли усе це уже доводилось бачити? Оцей

величезний, з кремезними деревами міський парк, де так зручно заховатися влітку від спеки, а в дощову осінь - від дощу, а при вході до нього - найперший не лише в Україні, а у всьому світі монументальний пам'ятник Кобзарю. А ось - стежинка, що веде луками до колишньої оселі першого славнозвісного народного артиста Шкурата. Ще й джерельце збереглося. Можливо, саме сюди приходив на перше своє побачення молодий і талановитий актор Степан?!

...Скрипнуть старенькі двері музею і таємниче відчинять нам вхід до скарбів духовності, до сивої давнини...

Якось самі по собі слова заримувалися у ці рядки:

Де кожна гілка тишу стереже,
Де дух віків - упертий, непоборний,
Не поглядом, не думкою лише -
Нам саявом промайне той образ гордий...
Собі ми скажемо: «Пора!»,
І як вогні засвітить ранок,
Підем до храму, де ота гора,
Що бачила і муки, й рани,
У дзеркалі якої збереглись
Невинних мучеників лица...
Душа спинається увись -
Святині тихо помолиться...

Тож, і читачеві буде цікаво поринути в ауру добра, любові і сивого спогаду про рідний край.

А про автора книги хочеться сказати поетичними рядками, присвяченими саме йому:

Є люди - яскраві і сильні,
Яких не зупинить біда,
На вигляд - красиві, щасливі,
Хоч все так непросто бува...

Схиляється Час перед ними,
І морок на сонці згаса,
В житті - мов весняная злива -
Від слів їх і лід весь скреса.

В них мудрості вчитись і вчитись,
Сягнувши у Світ Доброти,
В них - істини горда Величність
І Правди високі мости.

Незламність життєва і воля,
Козацький нескорений дух.
Я щиро так дякую долі
За вчасне тепло її рук.

За ці неповторні знайомства,
Емоцій зворушливий шквал,
За місто - з проміння і сонця,
В якому - квітковий цей бал,

В якого - натружене серце
І в скронях ледь-ледь сивина...
Воно - молоде. То здається,
Що сниться йому давнина...

Вертаю сюди, мов додому, -
Зустріне привітний Ромен...
Вертаюсь, забувши про втому,
У цей найгостинніший день,

Коли, як тоді, наче вперше,
Відкрила для себе весь світ -
З Любові. Не більше - не менше
Живе вже десятками літ

Оте почуття неспалиме
До рідних моїх земляків,
Бо щире воно, незрадливе,
Початок бере із віків...

Я книгу гортаю, гортаю...
Знайомий розмірений почерк...

Я впевнена: знаю
Того, хто писав цей рядочок,

Хто аркуш за аркушем виткав,
Зі спогадів думу складав...
Життя з намистиночок виплів,
Події усі пригадав...

Йому небайдуже - то звісно -
Усе, з чого сам починав -
В долонях леліав це місто,
Про рідний куточок цей дбав.

- Чи ж знову у ньому затишно? -
Здригнеться на хвилюку душа, -
Живе хай щасливо й розкішно
Й у завтрашній день поспіша!

Читаю слова - щиру пісню, -
Зізнання і вдячності гімн,
Сказати ніколи не пізно,
Тож, дякую-дякую всім!

Катерина Полтавець, директор сумського
видавництва «Ярославна»,
член Національної спілки журналістів України,
нагороджена Золотою медаллю Української
журналістики.

ВІД АВТОРА

У спогадах йде мова про відрізок часу кінця 70-х років минулого століття і до наших днів. Пригадую історичні віхи давнини, в поєднанні з сучасністю. Згадую тих, з ким працював, спілкувався, про період, в якому ми жили.

Намагався якомога більше висвітлити і показати діяння багатьох колег по спільній роботі, товаришів, друзів, знайомих, людей праці.

Пригадати про них. Багатьох, на жаль, вже немає серед нас. Праця тих, про кого пригадую, сприяла подальшому розвитку нашого краю, хто б що і як не говорив. Старші покоління за лічені роки відбудували зруйноване страшною війною господарство. Я був учасником цих подій.

Потрібно пам'ятати, що за кілька десятиріч країна пройшла шлях від дерев'яного плуга до космічних кораблів. Наші діди і прадіди були носіями суспільних відносин того часу. Вони заклали міцний фундамент для нашого спільного дому, щоб ми його збудували, щоб могли щасливо жити.

Не варто відкидати все, що було в минулому. Краще, корисне, надійне необхідно зберегти і в нових умовах використати для загальної справи.

На знак глибокої поваги і шани на сторінках видання намагався зберегти і продовжити пам'ять про своїх земляків у фотографіях, коротких споминах - для тих, кому вони були і залишилися рідними, близькими, знайомими, для їхніх внуків і правнуків, для прийдешніх поколінь.

Висловлюю своє особисте бачення й оцінку окремих подій тих часів, оскільки розумів їх і розумію. Можна погоджуватися, можна заперечувати. У кожного - свої погляди, своя оцінка минулого і сьогодення. А час - великий, найгеніальніший і непогрішимий критик - скаже своє слово.

З повагою, Олександр Климов.

З роками все частіше серед нічної тиші
Мене безсоння раптом застає,
І все, що відболіло, і все, що відшуміло,
Бентежить серце стомлене моє.

А. Матвієнко

ВСТУП

Золота осінь. Вона підкралася несподівано. Після першого заморозку листя падало з дерев, немов казковий, різнобарвний, золотосяючий сніг, прикриваючи ще теплу землю пухким простиралом, вигаптованим з багатьох кольорів опалого листя.

Осінь!

Я йшов по опалому листі, що під ногами тихо шелестіло, ніби про щось розмовляло. І подумки гортав сторінки прожитого.

Пригадував, як у турботах промчалась швидкоплинна весна, як непомітно пролетіло літо, овіяне вітрами, теплом, зігріте променями сонця, полите щедрими дощами й овіяне суховіями. Відцвіли, пожовтіли, похилились і загрубіли на луках трави. Стоїть темною, коричнево-зеленою стіною очерет над ставом, похитується від вітру його пухкі коричневі голови-мітелки. Переливається ще залишками світло-жовто-червоних відтінків ліс, що недавно бував зеленню і дихав на повні груди своїми великими цілющими легенями, очищаючи повітря. Потемніла вода у ставу, і його дрібні хвилі негомінко шепочуть поміж собою і несуть до берега вже не зігріту літнім сонцем теплу, життєдайну воду, а холодну, осінню, темно-сіру, вдаряючись об греблю, відкочуються з шумом назад невеликою хвилю, притрушеною піною, немов снігом.

Схилилася над водою підмита хвилями стара, з обламаним гіллям, верба, міцно тримаючись своїм товстим, оголеним корінням за греблю, щоб не лягти на холодну воду. У піні, змішаній з опалим листям, у кущах верболозу, шукають поживу качки, занурюючи глибоко свої голови на довгих шиях у воду, і червоними ногами, немов хапаючись за повітря, намагаються у такому стані утриматися подовше.

Немає біля ставу дзвінкоголосої дівчорічки. Мало привабливого від холодної води. Віє прохолодний північний вітер, відчутно насичений вологою. Сонце світить ще яскравими променями, проте гріє значно слабше, немов економить тепло і сідає за обрій на спочинок швидше, ніж влітку.

Осінь своїм чарівним пензлем наносить останні різнобарвні штрихи на полотні полів, річок і лісів, робить їх замисленими, спокійними. Скоро. Скоро зима, котра прикриє пухкою свіжобілою ковдрою для спочинку землю, скує кришталевою міцною кригою ставки, річки, заворожить спокоєм дерева у лісі до наступної весни.

Так і моє життя пролетіло. Не помічав літа, не говорючи про весну. Минає вже осінь.

Життя - дивна річ. З кожним прожитим днем воно стає все довшим і одночасно коротшим. Говорять, що, з погляду молодості, життя є нескінченне майбутнє, а з погляду старості - дуже коротке минуле.

Так, дійсно коротке минуле.

В далекі роки мого дитинства я душою вріс у своє село, любив його, як рідне і близьке, пишався ним.

Та відчував, що очі бажали бачити більше і хотіли дізнатися, що там, за обрієм. Після закінчення десяти класів, уперше в житті поїхав до Києва побачити, що там за життя, подалі від мого села. Дещо наспіх побачив. У вересні 1953 року вступив на навчання до Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Незабутні студентські роки. Закінчив навчання. Став агрономом.

І в травні 1958 року з дипломом вченого агронома за направленням прибув на роботу в Сумську область, де на чарівній землі, в мальовничому краї, мережково сплелись слобожанські стежки.

І тут, дорогами і стежками полів і сіл Липоводолинщини, Роменщини сховався і проїхав багато-багато кілометрів. Тут працював і прожив більше 30 років. А в 1990 році перебрався в місто Суми, де працював і мешкаю зараз.

П'ятдесят три роки на Сумщині. На Слобожанщині. Про все бачене, зроблене і пережите занотував у цьому виданні, що виходить у світ під назвою «На берегах шести річок». Спогади...

Назвав книгу так тому, що все моє життя пройшло в селах і містах, що розмістилися на берегах річок Тарган, Рось, Хорол, Грунь, Сула і Псел. Пишу про те, що пам'ятаю, що пережив, що бачив, який слід залишаю на славетній Сумській землі, котра стала рідною мені й моїм дітям. Розповідь інформаційно-автобіографічна. Багато матеріалу викладено з різних джерел, щоб була можливість глибше і ширше тим, хто читатиме книгу, ознайомитися з історією сіл, міст, річок, де я працював і проживав.

Книга складається з трьох частин.

Частина перша: «Київщина» (з розділами: «Надросівка, Володарка, Біла Церква»).

Частина друга - «Липоводолинщина» (з розділами: «Русанівка, Підставки, Липова Долина»).

Частина третя - «Роменщина і Суми» (з розділами: «Ромни та Роменський район, Суми»).

НА БЕРЕГАХ РІЧОК ТАРГАН І РОСЬ

ЧАСТИНА ПЕРША

КИЇВЩИНА

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ НАДРОСІВКА

Моє дитинство пройшло на берегах невеликої річки Тарган, яка протікає через рідне село Надросівку. На берегах річки ми, дітлахи, грали у війну. А потім страшна війна прийшла в село. Вижили, вистояли... Діждались Великої Перемоги.

Післявоєнне життя. Босими ногами пройшов багато кілометрів за плугом по вологій і сухій, холодній і теплій борозні на полях рідного села. Збирав колоски, пас корову, білив полотно, на луках берегів Тарганки косив сіно. Тут закінчив початкову школу. Ганяв м'яча на облаштованому футбольному полі, де випасалась сільська череда.

Річка Тарган.

Ловив у Тарганці рибу великим кошиком, сплеченим з лози, ставив лозяні ятері. Купався до посиніння губ, за що перепало від матері. З хлопцями з нашої вулиці ходили по яблука до колгоспного саду і до сусіда діда Григорія. Дитячі роки. Вони, незважаючи на всі прикрощі й негаразди, були неповторними.

Річка мого дитинства - Тарган, права притока Росі. Басейн Дніпра. Довжина 38 км. Площа водозбірного басейну 247 км². Долина завширшки до 2 км. Заплава двостороння, шириною до 300 м. Бере початок біля с. Богатирки. Тече по території Ставищенського, Володарського районів Київської області.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

ВОЛОДАРКА

Селище міського типу Володарка, центр Володарського району Київської області, розміщується на берегах річки Рось. Річка протікає близько кілометра від мого рідного села. Там, у невеликому, затишному сільському районному центрі, пройшли роки моєї шкільної юності. Про шкільні та післявоєнні роки я згадую часто. Тут здобув знання, відчув почуття дружби і першого кохання. Тут я визначився з путівкою в життя. На берегах Росі, у Володарці, народився мій старший син Валерій.

Річка Рось

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

БІЛА ЦЕРКВА

Біла Церква - старовинне місто обласного підпорядкування у Київській області. Місто з цікавою історією. Розташоване за 80 км від Києва на річці Рось. Вперше назва Біла Церква згадується в Іпатіївському літописі 1115 року.

На берегах Росі у Білій Церкві пройшли найкращі, неповторні роки мого студентства і кохання. Тут навчалася моя майбутня дружина. Тут я одружився. Отримав спеціальність агронома. А скільки

днів і вечорів провів біля річки і на річці! Коли одружився, наша оселя-кімната, яку ми наймали в Білій Церкві, була за сто метрів від Росі. Тому детальніше розповім про річку. Річку моєї юності й зрілості.

Рось, річка на Придніпровській височині, права притока Дніпра. Витік річки розташований біля села Ординці Погребищенського району Вінницької області. Довжина - 346 км, басейн - 12 575 км. Зокрема, у річку Рось впадають притоки: праві - Глиця, Коза, Козлівка, Котлуй, Молочна, Насташка, Поправка, Росена, Роська, Супрунка (Ципрунка), Тарган, Хоробра; ліві - Горіхова, Горохуватка, Кам'янка, Протока, Росава, Роставиця, Самець (Мика), Сквирка, Узинка, Смотрюха, Хутірка та інші. Міста та селища на річці Рось: Погребище, Володарка, Біла Церква, Рокитне, Богуслав, Корсунь-Шевченківський, Стеблів. Місця, через які протікає Рось, дуже мальовничі.

У Білій Церкві, по лівому березі Росі, розташований знаменитий парк «Олександрія», колишній маєток графів Браницьких. В 1960-90-ті роки береги Росі в Білій Церкві були місцем масового відпочинку. Чиста, прозора вода, помірна течія річки, пейзажі, радонові водолікувальниці - все це приваблювало відпочиваючих з усієї країни. На річці побудовані чотири ГЕС: Корсунь-Шевченківська, Стеблівська, Богуславська та Дибинська.

НА БЕРЕГАХ ХОРОЛУ І ГРУНІ

ЧАСТИНА ДРУГА

ЛИПОВОДОЛИНЩИНА

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

РУСАНІВКА

На берегах ріки Хорол - у селі Русанівці Липоводолинського району Сумської області після закінчення Білоцерківського сільськогосподарського інституту - розпочав трудовий шлях. Працював головним агрономом у колгоспі майже два роки.

Річка Хорол.

Тут я пізнав перші труднощі і радощі праці хлібороба. Нелегка праця агронома. Колгосп вирощував зернові культури, цукрові буряки, коноплі на великих площах. Цінна була технічна культура. У кожному дворі на городах сіяли багато маку. Слова «наркотики» ми тоді не знали. Вирощували багато махорки, яку продавали Роменській махорочній фабриці. Тут я пройшов велику школу практичного досвіду роботи, майбутнього керівника господарства.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

ПІДСТАВКИ

У селі Підставки, яке розмістилося на правому березі річки Грунь, у неповних двадцять шість років був обраний керівником господарства. Працював головою колгоспу майже сім років. Тут народився син Сергій, син Валерій пішов у перший клас і закінчив початкову школу. На березі річки колгоспом побудували першу в селі баню.

Річка Грунь

За сім років Грунь пронесла багато життєдайної вологи і була свідком самовідданої, нелегкої праці хліборобів села. Немало було зроблено. Найкращі залишилися спогади про ті роки. Де бралися сили у колгоспників, щоб так самовіддано працювати? Сьогодні дивуюся. Старався бути завжди з людьми, любив і поважав їх. Через багато років, уже коли був на пенсії, у 1997 році, мені присвоїли звання почесного громадянина села Підставки. Напевно, це була найдорожча і найбільша нагорода з тих, які я отримав. Отож, про річку.

Грунь бере початок біля села Павленкового Лебединського району. Протікає територією Сумської та Полтавської областей. Є правою притокою р. Псла. Довжина 85 км, в межах Сумщини довжина 46 км, Полтавщини - 39 км. У Грунь в селі Підставки впадають дві менші річки - права притока Пробужка та ліва - Куличиха. Ці річки вже майже пересохли, замулилися. Слово «грунь» дослівно перекладається як «горб, підвищення». Річка тече серед горбів та підвищень, і правий берег у річки дійсно високий. На березі Груні розміщені: місто Гадяч та села: Красна Лука, Римарівка, Сватки, Бірки, Підставки, Синівка, Подільки, Капустинці, Василівка.

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

ЛИПОВА ДОЛИНА

Липова Долина - селище міського типу, районний центр Липоводолинського району Сумської області. Повернувся знову на береги Хоролу, вже в Липову Долину, керівником району. Працював на посадах начальника районного управління сільського господарства, голови райвиконкому та першого секретаря райкому партії.

В ті роки через Хорол у Липовій Долині побудували великий, сучасний міст, який і сьогодні є окрасою селища. Побудовано десятки споруд виробничого, соціально-культурного, освітнього спрямування, благоустроєно селище. Над Хоролом споруджено меморіальний комплекс. Річка в межах селища була розчищена. Напевно, Хорол про це пам'ятає.

Найкращі, продуктивні роки, як керівника району, пройшли саме тут, у Липовій Долині. Мені присвоєно звання Почесного громадянина Липової Долини. Будинок, у якому проживав із сім'єю, стояв на великому пагорбі, а внизу, серед великих розлогих верб, несе свої води оспіваний в піснях Хорол.

Хорол має довжину 308 км (в межах Полтавщини - 241 км). Площа водозбірного басейну 3 870 км². Бере початок з джерел на півночі від села Червона Слобода. Протікає Придніпровською низовиною по території Недригайлівського, Липоводолинського районів Сумської області, Гадяцького, Миргородського, Хорольського, Семенівського і Глобинського районів Полтавської області.

Тече переважно на південь, між містами Миргородом і Хоролом - на південний захід, далі - на південний схід. Впадає до Псла на північній околиці села Попівки.

Основні притоки: праві - Озниця, Лихобабівка, Аврамівка, Рудка, Крива Руда, ліві - Березівка, Рудка, Буда. Над річкою розташовані: смт. Липова Долина, міста Хорол, а також відомий український курорт - Миргород. Використовується для водопостачання та зрошування, поширеним є також рибальство. На річці споруджено декілька шлюзів-регуляторів, є водосховища.

НА БЕРЕГАХ СУЛИ І ПСЛА

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

РОМЕНЩИНА І СУМИ

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

РОМНИ

Ромни - місто обласного підпорядкування в Сумській області, один із провідних промислових центрів Сумщини. Широко відома в Україні та за її межами продукція роменських підприємств, зокрема: гардинно-тюлеве полотно, облицювальна цегла, нафтогазоустаткування, поліграфічне обладнання, молочні та борошняні вироби, одяг, взуття. Поблизу Ромен, на горі Золотусі, у 1937 році вперше в УРСР видобули нафту.

На берегах Сули, що омиває місто Ромни і протікає Роменським районом, я працював впродовж десяти складних, напружених, продуктивних років на посаді першого секретаря міськкому партії. Десять років. На берегах Сули відпочивав. В її чистій, кришталевій воді купався.

Роменщина залишила багато спогадів, вселяла надію і посіяла розчарування. Це був період, коли люди стали вірити брехні більше, аніж правді. Настала перебудова, а потім розбудова...

Річка Сула

Сула - річка в межах Сумської області (Сумський, Білопільський, Недригайлівський, Роменський райони) та Полтавської області (Лохвицький, Лубенський, Хорольський, Оржицький, Семенівський, Глобинський райони). Ліва притока Дніпра (басейн Чорного моря). Довжина річки 363 км, площа басейну 19 600 км². Основне живлення - снігове. Використовується для водопостачання; багата на рибу; в нижній течії (від Лубен) судноплавна. Є водосховища і чимало ставків.

Сула бере початок на південно-західних схилах Середньоруської височини, далі протікає Придніпровською низиною. Тече спершу на захід, згодом поступово повертає на південний захід і південь. На проміжку від гирла Лохвиці до міста Червонозаводське річка тече на схід, після чого різко повертає на південний захід; у пригирловій частині тече на південь. Впадає до Дніпра (у Кременчуцьке водосховище) на захід від села Дем'янівка. Основні притоки праві - Терн, Хусь, Бишкінь, Хмелівка, Ромен, Олава, Бугайчиха, Лохвиця, Сулиця, Удай, Сліпорід, Оржиця, Булатець ліві - Багачка, Артополот, Бобрик, Солониця, Бодаква. Великі населені пункти над Сулою: Недригайлів, Ромни, Червонозаводське, Лубни.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

СУМИ

Є місто слави і звитяг,
козацьке місто України,
над куполами гордо лине,
як світле небо, його стяг.

Микола Гриценко

На берегах тихоплинного Псла, що протікає через місто Суми, минули роки праці на посаді начальника Сумського обласного управління соціального захисту населення, в деяких приватних структурах. Роки, що підвели підсумки і дають оцінку зробленому за прожитий життєвий відрізок часу.

Тут, уже немолодим, мене обрали кошовим отаманом Сумської паланки Міжнародної Громадської Організації «Козацтво Запорозьке». Отримав значиму для мене нагороду обласної Ради «За високі досягнення» (за минуле).

На берегах Псла, зимовими вечорами, пригадуючи прожите, написав ці рядки. Річка Псел, давня українська назва Псло, уперше згадана в літописі Нестора-літописця «Повість временних літ». Довжина річки 717 км (в Україні - 692 км), площа басейну 22 800 км².

Річка Псел.

Витоки Псла розташовані в Росії, в межах Прохоровського району Білгородської області. Річка перетинає російсько-український кордон на північний захід від села Запсілля. Тече спершу переважно на захід, у межах Сумської області й до міста Гадяча - здебільшого на південний захід, далі - на південь і (частково) південний захід. Впадає до Дніпра між містами Кременчуком та Комсомольськом. На Пслі споруджено невеликі ГЕС, є шлюзи-регулятори в селищі Велика Багачка та селі Сухорабівка.

У пониззі Псел судноплавний. Воду використовують для водопостачання та зрошування. На берегах річки є місця відпочинку.

Основні притоки (праві): Суджа, Олешня, Сумка, Ворожба, Грунь, Вівнянка, Багачка, Балаклійка, Хорол, Омельник (Сухий Омельник), Сухий Кагамлик. Ліві: Удава, Рибиця, Сироватка, Легань, Вільшанка, Будилка, Веприк, Бобрик, Лютеня, Грунь-Ташань, Говтва, Рудька.

Населені пункти на Пслі: міста - Суми, Гадяч, селища - Низи, Шишаки, Велика Багачка, села - Сари, Рашівка, Велика Обухівка, Савинці, Великі Сорочинці, Куйбишеве, Баранівка, Великий Перевіз, Балаклія, Бірки, Білоцерківка, Остап'є, Сухорабівка, Говтва, Приліпка, Манжелія, Михайлівка, Токарі, Бишкінь, Омельник, Запсілля, Потоки.

Цікаві факти: у верхній течії Псла на його берегах трапляються виходи крейди. Крейдяні відслонення добре видно, зокрема, біля села Миропілля.

У долині річки розташовані такі природоохоронні території: Банний Яр, Журавлиний заказник, Шелехівське озеро, Нижньопсільський заказник.

Я з дитинства закоханий у береги річок. У моєму робочому кабінеті, в квартирі, на стіні висять одинадцять невеликих картин, намальованих мною в різних місцях на берегах шести річок. Напевно, не випадково. Багато скло води. Немало зроблено. А вода пам'ятає все.

Великий Омар Хайям писав:

*Я сердцем изнемог. Скорей вина сюда:
Проворно, будто ртуть, из рук бегут года.
Встань! «Счастье наяву» нам снится, как всегда,
А «пламя юности», пойми, мой друг, - вода.*

Для мене найкращий відпочинок - на березі річки. Вода - це першопроходець, за яким завжди слухняно слідують поселенці, отримуючи користь від її найменших змін.

Як говорить латинське прислів'я, «істина у вині, здоров'я у воді». Напевно, любов до води, до річок, окрім того, що дитинство моє пройшло над річкою, пов'язана ще й з тим, що моя професія агронома завжди відчувала потребу у воді. Потребу своєчасну, в потрібній кількості. А це траплялося дуже рідко.